

Josip Ante Soldo

SLAVA NA VIŠNJIH BOGU

(U prigodi 100. objećnice smrti sv. Metoda)

Ove godine kršćanski svijet, osobito slavenski narodi, slave 1100. objećnicu smrti sv. Metoda. Slavljenje Sv. Braće počelo je od godine 1863. kad se buđenjem nacionalne svijesti sjetilo na apostolski dolazak Konstantina-Ćirila i Metoda u Moravsku. Već tada je papa Pio VII. (+1878.) naglasio veliko značenje Sv. Braće za sjedinjenje katoličke i pravoslavne Crkve što je kod nas prihvatio đakovački biskup J.J. Strossmayer i njegov krug. Njegov nasljednik Lav XIII. (+1903.) bulom „Grande munus” (1880.) proširio je štovanje Sv. Braće na cijelu Katoličku crkvu.

Vrednovanje misionarskog duha Sv. Braće potaklo je ne samo proučavanje njihova djela nego i obnovu gotovo zamrle staroslavenske liturgije kao glavnog sredstva približavanja Slavena Katoličkoj crkvi. God. 1881. otišlo je veliko hrvatsko hodočašće u Rim a preko svećane službe Božje izvodila se „Misa u harvatski jazik” od fra Petra Kneževića koju je za muški zbor preuredio Franjo Kuhač. Kao da je ona bila simbol staroga crkvenog pjevanja jer god. 1885. — na 1000. objećnicu Metodove smrti — u Splitu, u crkvi Gospe od Pojišana, preko pontifikala zbor „Zvonimir” je izveo istu misu s orkestrom u preradbi J. Tence-a. Pa i ove godine nju je za mješoviti zbor uredio mr. Anđelko Klobučar. Kao da ona simbolički povezuje ćirilometodsku baštinu s franjevačkom jer su franjevci podjednako približavali službu Božju vjerniku što većom uporabom narodnog jezika.

Povjesničar A. Lapôtre piše kako su Sv. Braća predobila naklonost moravskih starješina i naroda propovijedanjem i bogoslužjem na slavenskom jeziku, svećanim istočnim obredima u bogatim odorama sa zlatom uokvirenim ikonama i izvrsnim pjevanjem koje se posebno gajilo u njihovu rodnom Solunu. Mi bismo nadodali: još su više pridobila srca naroda svojom čistom nakanom protivno od njemačkih vjerovjesnika koji su preko misionarenja širili i učvršćivali njemačko-franački utjecaj što je bilo protiv interesa moravskih knezova a i naroda.

Da bi to postigla, Sv. Braća su stvorila slavensku liturgiju. Do te ideje došao je sv. Ćiril na svojim apostolskim putovanjima po Istoku gdje se svaki narod slu-

žio u bogoslužju svojim jezikom a i obrednim posebnostima. Ćirilovu je misao odobrio bizantski car i carigradski patrijarh iako to nisu dozvoljavali Slavenima u carstvu jer su ih nastojali grecizirati. Naprotiv, iz političkih razloga, u dalekoj Moravskoj bilo je mudro širiti kršćanstvo slavenskim jezikom i bizantskim obredom i tako jačati utjecaj bizantskog dvora a protiv germansko-franačkog prodiranja.

Stoga su Sv. Braća prevela dijelove liturgije i stvorila slavensko pismo još prije nego su pošla na apostolski put. Njihov brzi uspjeh izazvao je Ljudevita Njemačkog (+ 876.) da napadne moravskog kneza Rastislava i da ga prisili na primanje i njemačkih misionara. Oni su svim silama nastojali ometati djelovanje Sv. Braće u čemu su uspjeli nakon smrti kneza Rastislava i Metoda.

Međutim, Sv. Braća bila su iznad ovozemaljske politike vladara pa čak i bizantskog patrijarha i rimskoga papinskog dvora. Stoga su uz bizantski obred s jednakim poštovanjem preuzimala i rimski.

Andrija Jakelić: Slavenski apostoli
sv. Ćiril i Metod

Naime, god. 1872. poglavar ruske misije u Jeruzalemu — arhimandrit Antun Kapustin našao je sedam pergamentskih listova koji potječu iz X. stoljeća, napisanih glagoljicom. Poslao ih je bogoslovnoj akademiji u Kijev („Kijevski listići”). Oni su dio sakramentara s dijelom mise iz rimske liturgije i 38 liturgijskih molitava. Srodni su im i „Bečki listići” s kraja XI. ili početka XII. stoljeća. Benediktinac P. K. Mohlberg je slične molitve pronašao u gregorijanskom sakramentaru iz VII. stoljeća. Zbog toga su V. Jagić, V. Vondrak te osobito J. Vajs utvrdili da su ta dva ulomka dokaz kako je još za života Metoda u slavenskom bogoslužju uveden i zapadni obred. Kako se u njima nalaze jezične osobine blize kasnijim misalima i brevijarima s područja Kvarnera, prvo središte glagoljske književnosti bio je Kvarner što se može dokazati i iz kamenih spomenika.

Sv. Braća su vjerojatno doznala od Rastislavovih poslanika da su njemački misionari uveli u Moravskoj rimsku liturgiju i stoga su prevela na slavenski ordinarij iz grčkog teksta koji se zove „Liturgija sv. Petra” a koja se upotrebljavala u Solunu. To su konačno uredila za prvog boravka u Rimu (867.) kad im je papa potvrdio djelovanje. Tragove te liturgije našli su J. Vajs i J. Vašica u glagoljsko-hrvatskom rukopisnom misalu u Vatikanu iz XIV. stoljeća. Stoga se može tvrditi da je u vrijeme Sv. Braće, osobito sv. Metoda, u Moravskoj i Panoniji bila uz bizantsko-slavensku i rimsko-slavenska liturgija.

Ćiril je bio samo svećenik a Metod monah. Da bi se učvrstila mlada slavenska crkva u Moravskoj i Panoniji, bilo je potrebno dobiti biskupa koji će ne samo upravljati nego i rediti nove — domaće svećenike. Smatrajući da Moravska i Panonija po Konstantinovo darovnici — koja se tada smatrala autentičnom — juridički pripada Rimu, Sv. Braća su krenula u Mletke da bi od akvilejskog patrijarha dobila potvrdu za svoje djelovanje. Međutim, u Mlecima su se susrela s „trilingvistima” koji su tvrdili da se bogoslužje može samo služiti na tri „sveta” jezika: latinski, grčki i židovski. Ćiril je s njima vodio raspravu o jednakosti svih jezika pred Bogom: „Ne daje li Bog kišu svima jednako? Ili zar sunce ne sije svima? Ne dišemo li zrak svi jednako? Kako vas nije sram odrediti samo tri jezika i svim drugim narodima i plemenima željeti da ostanu slijepi i gluhi?”

Slično je stanovište bilo kod većine i u Rimu gdje ih je papa pozvao k sebi. Naime, biskup Porta Formoz dobio je aureolu apostola jer se smatralo da su, nakon Hrvata gdje je djelovao svećenik Ivan, i Bugari njegovom zaslugom prešli od Bizanta Rimu. Stoga je papa želio znati da li su Sv. Braća produžna ruka Focija koji je te godine (867.) bio zbačen. Braća su, međutim, svečano ušla u vječni grad noseći relikvije sv. Klementa, pape i darovala ih papi Hadrijanu II. (+ 872.). Time su vanjskim činom posvjedočila vrhovni apostolicitet rimskog pape. Stoga je ugledni Formoz, inače „trilingvist” koji ni Bugarima nije dozvolio slavensku liturgiju, podržao Sv. Braću koja su sebi privukla papina knjižničara Anastazija i biskupa Arsenija, ljubitelje grčke kulture i ujedno protivnike načina njemačkih vjerovjesnika. Svi su oni uspjeli uvjeriti papu u nužnost vršenja slavenske službe Božje među neukim narodom Moravske i Panonije u tom času kad se u Bizantu situacija izmijenila u korist pristaša patrijarha Ignacija a protiv Focija. Stoga je papa u crkvi „Svete Marije, rečene phatne” (Santa Maria ad praesaepe — Santa Maria Maggiore) blagoslovio slavenske bogoslužne knjige i time potvrdio slavensko bogoslužje.

Iako se u „Životu Konstantinovu”, a ni u papinu pismu slavenskim knezovima ne spominje izričito rimska slavenska liturgija, ipak se u slavenskom prijevodu tog pisma naglašava kako je papa dozvolio Ćirilov prijevod sv. mise tj. sv. službu što je zapadni izraz za službu Božju. Osim toga, papa je naredio dvojici biskupa Formozi i Gondrihu da podijele sv. redove klericima što su ih Sv. Braća dovela, a Metod je tada zaređen za svećenika, sigurno zapadnim obredom. Nakon toga, uz asistenciju Arsenija i Anastazija, Metod i Ćiril rekli su misu u ba-